

«Туркистон вилоятининг газети»нинг учинчи нўмрасида «сарт» сўзи хақида ўшлик Мирзо Кодиржоннинг гофилони ва мутаассибона ёзгон бир мақоласини ўқуб, таажжуб этдик. Бир-икки ой ичида «сарт» сўзи ва маъносина мутааллук «Вакт» ҳам «Шўро»да баъзи шайлар ёзилмиш эди.

Энди Кодиржон афанди «сарт» сўзи хақида қилинган эътирозлара рози бўлмай деюрки, «сарт» сўзи киши нафрат қилгудек бўлмай, балки неча маънидор муқаррам сўзи сарга итлок қилинурки, алардин бири подшоҳзода - тоза насли - филўсуф демак ўлур». Бечора Кодиржон афандининг тарихдан ва миллият хиссидин заррача хиссаси йўқ эмишки, ота-бобосидан мерос қолгон турклик ва ўзбеклик номини қабул қилмай, зохиран тумтарокли маъносига алдануб «сарт» исмини қабул этмишдур. Кодиржон афанди ҳам бошқа одамлар билсунларки, биз туркистонлилар турк эдик. Хозирда ҳам туркмиз. Минбаъд ҳам турк исми ила қоламиз. Агарда турқлигимизга шубҳа этувчилар бўлса, очсунлар тарихимизни.

Бурунги қахрамон турк-ўзбек боболаримиз хозирда барҳаёт бўлмасалар-да, аларнинг номлари ила дунёда қилган ишлари тарих саҳифаларида тайин ва мусамматдур. Дуруст, бир неча китобларда «сарт» сўзи зикр бўлмишдур. Англашилдиқина кўра, бу ном номаълум халқ тарафидин Туркистондаги бир жамоа қабиланинг бўйинларига тақилгон бир лақабдур. Ул лақаб ила биз умумтуркистонлилар турқликдин чиқуб, сарт бўлмасмиз. Шунинг учун агар чиндики (сарт) сўзининг маъноси авлиёзода бўлсун, пайгамбарзода бўлсун, бизлар сартликни бўйнимизга тақмасмиз. Шул сабабли Хўқанд ёшларининг «сарт» хақида қилган «прутест» - эътирозлари ҳақлидур. Бизлар ҳам шул хусусда аларга қўшиламыз.

«Туркистон вилоятининг газети»,

1913 йил, 17 январь